

**Pensionskassen for
teknikum- og diplomingeniører**

**Halvårsrapport for perioden
1. januar - 30. juni 2016**

Indholdsfortegnelse

Halvårsrapport for 2016

Side

Hovedtal og nøgletal	2
Pensionsvirksomhed	3
Investeringsvirksomhed.....	3
Aktiverne	3
Investeringsgrupper	4
Resultat og risikoforhold.....	4
Medlemstilfredshedsundersøgelse.....	4
Mulighed for omvalg.....	4
Tema- og medlemsmøder	4
Forventninger til resten af 2016	4
Solidt selskab	5
Begivenheder efter balancedagen	5
Regnskabspraksis	5
Ledelsespåtegning	6
Resultat- og totalindkomstopgørelse	7
Balance pr. 30. juni	8
Egenkapitalopgørelse.....	10

FEMÅRSOVERSIGT

HOVEDTAL

Alle beløb er anført i mio. kr.	Halvåret 2016	2015	2014	2013	2012
Medlemsbidrag	181	391	371	359	366
Pensionsydelse	-380	-788	-756	-756	-667
Investeringsafkast	659	141	1.757	687	1.617
Investeringsafkast efter pensionsafkastskat	592	125	1.507	582	1.385
Pensionsmæssige driftsomkostninger, i alt	-6	-11	-11	-14	-15
Pensionsteknisk resultat	-16	94	29	28	115
Periodens resultat før ændring af kollektivt bonuspotentiale og fortjenstmargen	-15	93	63	29	210
Periodens resultat	-3	89	66	25	186
Hensættelser til pensionsaftaler og investeringskontrakter, i alt	15.306	14.917	15.239	14.194	14.048
Egenkapital, i alt	968	971	932	866	841
Aktiver, i alt	16.306	16.078	16.549	15.370	15.113

NØGLETAL

	30.06.2016	2015	2014	2013	2012
Afkastnøgletal					
Afkastpct. relateret til gennemsnitsrenteprodukter	12,0%	0,4%	22,2%	-0,4%	11,1%
Afkastpct. relateret til markedsrenteprodukter	2,1%	1,2%	8,6%	7,6%	12,7%
Omkostnings- og resultatnøgletal					
Omkostningsprocent af hensættelser	0,05%	0,10%	0,08%	0,10%	0,10%
Omkostninger pr. forsikret (kr.)*	918	828	838	1.064	1.147
Konsolideringsnøgletal					
Solvensdækning **	257%	533%	403%	409%	369%
Forrentningsnøgletal					
Egenkapitalforrentning efter skat	-0,3%	9,1%	7,3%	3,0%	24,9%

Hoved- og nøgletal for tidligere perioder er ikke tilpasset ændringer i ny regnskabsbekendtgørelse for 2016, bortset fra balancerelaterede hovedtal, jf. omtalen under anvendt regnskabspraksis.

*) Omkostninger pr. forsikret er omregnet til helårsbasis. Nøgletallet viser pensionskassens gennemsnitlige omkostninger pr. forsikret. Nøgletallet er ikke et udtryk for hvad det enkelte medlem betaler af omkostninger, dette fremkommer af ÅOP/ÅOK som medlemmerne kan se for 2015 på Min Pension.

***) Solvensdækningen er i 2016 beregnet i henhold til Solvens II-reglerne, som trådte i kraft primo 2016. Solvensdækningen er derfor ikke sammenlignelig med tidligere år.

Ledelsesberetning

Pensionsvirksomhed

Siden årsskiftet har ISP oplevet en fortsat medlemstilgang, således at der medio 2016 er i alt 13.825 medlemmer og modtagere af pensionsydelse fra ISP.

Medlemsbidragene udgjorde i 1. halvår 2016 181 mio. kr. efter fradrag af arbejdsmarkedsbidrag. Det er et fald på 10,5 % i forhold til 1. halvår 2015. Faldet skyldes primært færre overførsler fra andre pensionsinstitutter.

Pensionsydelse er i 1. halvår 2016, sammenholdt med 1. halvår 2015, faldet med 2 mio. kr. til 380 mio. kr. Dette skyldes en mindre stigning i de løbende pensionsydelse på 3 mio. kr. samt et fald i alderssummer og overførsler til andre ordninger på 5 mio. kr.

Omkostningerne til administration udgjorde 6 mio. kr. i første halvår 2016, hvilket er på niveau med første halvår 2015. Omkostninger pr. forsikret (omregnet til hele året) er opgjort til 918 kr. efter 1. halvår 2016 mod 894 kr. opgjort efter 1. halvår 2015. Stigningen skyldes hovedsageligt øgede udgifter til afholdelse af generalforsamling, samt en general mindre stigning i administrationsomkostninger.

Pensionshensættelser steg samlet med 389 mio. kr. i første halvår 2016 i forhold til hensættelserne pr. 1. januar 2016. Stigning fordeler sig med en stigning i hensættelser til pensioner på 390 mio. kr. og et fald i fortjenstmargen på 1 mio. kr. Hensættelser til gennemsnitsrenteprodukter (Garantiordningen) er steget med 273 mio. kr., mens hensættelser til markedsrenteprodukter (Markedsrenteordningen og Seniorordningen) er steget med 117 mio. kr. Stigningen for Garantiordningen skyldes hovedsageligt det faldende renteniveau. Når renten falder, skal der afsættes flere midler til dækning af de lovede pensioner i Garantiordningen. Stigningen i hensættelser til markedsrente skyldes hovedsageligt udviklingen i afkastet.

Investeringsvirksomhed

2016 startede med store aktiekursfald drevet af bekymring omkring global vækst især i Kina. Kursfaldene blev dog vendt i februar, og samlet set for halvåret endte aktiemarkedet med mindre negative afkast med emerging market som den region der viste bedst afkast.

I bunden var Europa blandt andet som følge af politisk usikkerhed som blev forstærket af, at Storbritannien ved en folkeafstemning i juni stemte for

at forlade EU. Det betød også en markant svækkelse af britisk pund over for danske kroner.

Første halvdel af 2016 var også præget af nye pengepolitiske lempelser fra den europæiske centralbank, der opkøber obligationer og har negativ udlånsrente.

I USA signalerede den amerikanske centralbank en udskydelse af nye renteforhøjelser.

De nye pengepolitiske lempelser har ført til nye store rentefald, og obligationer med udløb op til 10 år handles nu med negativ rente i Tyskland.

Afkastet i Garantiordningen og Seniorordningen har været positiv primært som følge af rentefaldet. Afkastet i Markedsrenteordningen med mange obligationer (profilfond med lav risiko) er højere end markedsrenteprodukter med mange aktier (profilfond med høj risiko).

Samlet set er resultatet i første halvår af 2016 et overskud på investeringsvirksomheden på 659 mio. kr. Heraf skal der fratrækkes en pensionsafkastskat på 67 mio. kr., således at afkastet blev på 592 mio. kr. efter skat. Overskuddet for første halvår 2015 var på 154 mio. kr. efter skat.

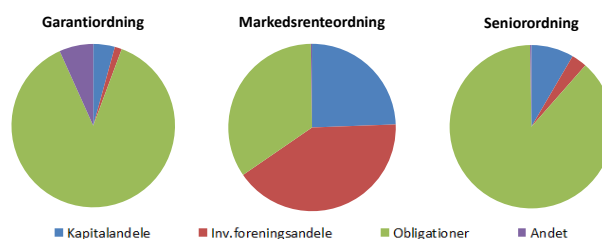
Det giver et afkast på 9,8 % før skat i første halvår af 2016 mod 1,1 % før skat i første halvår af 2015.

Hovedparten af pensionskassens midler er placeret i Markedsrente Middel risiko. Afkastet fra denne delportefølje blev 1,8 % før skat.

Bestyrelsen finder investeringsafkastet i første halvår 2016 godt.

Aktiverne

Periodens kursgevinst på obligationer og renteaf-dækningsinstrumenter har givet anledning til en stigning i de samlede aktiver på 228 mio. kr. fra 16.078 mio. kr. ved årets begyndelse til 16.306 mio. kr. pr. 30. juni 2016.

Investeringsgrupper

Pensionskassen omfatter tre ordninger, der udgør særskilte investeringsgrupper med hver deres tilknyttede aktiver, og dermed også hver deres investeringsafkast og rentetilskrivning:

- Garantiordningen med grundlagsrenter i intervallet 1,0 - 4,25 %
- Markedsrenteordningen med markedsrente
- Seniorordningen med markedsrente, dog med en ydelsesgaranti på 2 % i rente.

Nye medlemmer optages i Markedsrenteordningen, som er opdelt i tre risikoprofiler med henholdsvis en lav, en middel og en høj aktieandel. Det er muligt at skifte risikoprofil én gang om måneden.

For første halvår 2016 har afkastet før afkastskat på de tre ordninger været:

Ordning	Afkast 1. halvår 2016	Afkast 2015
Markedsrenteordningen:		
- Lav	3,5 %	2,4 %
- Middel	1,8 %	1,1 %
- Høj	1,1 %	1,7 %
Garantiordningen	12,0 %	0,4 %
Seniorordningen	5,3 %	0,6 %

Forventningen er, at afkastmulighederne i Markedsrenteordningen fremover vil være større end i Garantiordningen og Seniorordningen, som må investere mere defensivt på grund af de afgivne pensionsløfter. I perioder med fx kursfald på aktiemarkederne kan det modsatte resultat naturligvis forekomme.

Der har siden 2012 været en brancheaftale med krav om konsolidering, herunder krav om en maksimal depotrente på 2 %. Derfor er depotrenten sat til 2,0 % i Garantiordningen, og man kan ikke forvente en regulering i denne ordning.

Resultat og risikoforhold

Det positive afkast af investeringerne er delvist opvejet af det negative resultat af pensionsvirksomheden. Resultatet før ændring i kollektiv bonus og fortjenstmargen udgjorde således et underskud på 15 mio. kr. i første halvår 2016 mod et overskud på 56 mio. kr. i første halvår 2015 for pensionskassen.

Periodens underskud i pensionskassen på 3 mio. kr. er overført til egenkapitalen, som herefter udgør 968 mio. kr. pr. 30. juni 2016.

Pensionskassens solvensdækning udgør 257 % pr. 30. juni 2016.

ISP's risikosituation vurderes løbende. Aktiver og passiver opgøres til markedsværdi, og investeringsrisikoen mindskes gennem en spredning af investeringerne på flere typer af aktiver og på flere forskellige markeder i ind- og udland. På passivside overvåges de anvendte forudsætninger om levetider og invalidehyppighed mv. Risikostyringen er således en fast integreret del af ISP's investeringsplanlægning.

Medlemstilfredshedsundersøgelse

I juni 2016 gennemførtes en tilfredshedsundersøgelse blandt 6.709 medlemmer i ISP, hvoraf 22 % svarende til ca. 1.500 medlemmer besvarede undersøgelsen. Blandt undersøgelsens hovedresultater kan fremhæves, at ISP's medlemmer har en generelt højere tilfredshed og loyalitet end i pensionsbranchen generelt. Et resultat, ISP vil arbejde på både at fastholde og udbygge. Tilfredshedsundersøgelsen blev også gennemført i både 2014 og 2015 og vil være et tilbagevendende initiativ.

Mulighed for omvalg

I 2016 har ISP medlemmer i Garantiordningen og Seniorordningen fortsat mulighed for at få tilbud om at skifte til Markedsrenteordningen ved at henvende sig til pensionskassen.

Som noget nyt er det ligeledes muligt for ægtefællepensionister at skifte til Markedsrenteordningen.

Tema- og medlemsmøder

ISP afholdt igen i 2016 temamøder for medlemmerne forud for generalforsamlingen. Temaerne var "Sådan sikrer du dine efterladte" og "Mine muligheder med min pensionsordning". Ved begge temamøder var der stor tilslutning med i alt knap 100 medlemmer og tilbagemeldingerne var meget positive.

ISP afholder i lighed med de foregående år medlemsmøder i efteråret rundt omkring i landet, se nærmere på www.isp.dk. Er der mange ISP-medlemmer på en arbejdsplads, tilbyder ISP at afholde et møde for medlemmerne på arbejdspladsen.

Forventninger til resten af 2016

Ekspansionen i den globale økonomi fortsætter i lavt tempo.

I Europa vil resten af 2016 være præget af politisk usikkerhed som følge af Storbritanniens beslutning om at forlade EU.

Statsrenten er negativ eller tæt på nul i Danmark, hvilket gør afkastmulighederne væsentligt svagere end historisk, og det giver investorerne et stærkt incitament til at se på andre muligheder end statsobligationer.

ISP investerer i stigende grad i lav volatil kredit, der kan erstatte statsobligationer og reale aktiver, hvor det løbende afkast er højere.

Solidt selskab

ISP Pension anvender standardmodellen for opgørelse af solvenskapitalkravet og har fået Finanstilsynets godkendelse til at anvende rentekurven med det såkaldte volatilitets justeringstillæg. ISP har derfor opgjort solvenskapitalkravet til 375 mio. kr. Pensionskassen er med solvensdækningen på 257 % fortsat solvent med en god margin.

Det skal bemærkes at Solvensdækningen i nøgletalsoversigt og egenkapitalopgørelse fra 2016 beregnes ud fra solvenskapitalkravet under Solvens II (SCR), hvor der for 2015 og tidligere blev anvendt det noget lavere kapitalkrav. Solvensdækningen på 257 % er altså ikke sammenlignelig med tidligere år.

Begivenheder efter balancedagen

Der er i tiden fra den 30. juni 2016 til halvårsrapportens underskrivelse ikke indtruffet forhold, som

efter ledelsens opfattelse har væsentlig påvirkning på selskabets økonomiske stilling.

Regnskabspraksis

Anvendt regnskabspraksis er ændret i forhold til årsrapporten for 2015. Effekten af ændringerne og den fulde beskrivelse af anvendt regnskabspraksis fremgår af note 1.

Finanstilsynet har den 20. maj 2016 udsendt et fortolkningsbidrag vedrørende den regnskabsmæssige opgørelse af fortjenstmargen, der indebærer at fortjenstmargenen på Garantiordningen i regnskabet skal opgøres på policeniveau fremfor for på rentegruppeniveau. Efter pensionskassens og branchens opfattelse giver denne fremgangsmåde imidlertid ikke et retvisende billede af den praksis, der anvendes i sådanne traditionelle produkt. Branchen og Finanstilsynet er i dialog om det nye fortolkningsbidrag. ISP har i halvårsregnskabet valgt uændret at opgøre fortjenstmargenen på rentegruppeniveau fremfor pr. police. Fortolkningsbidraget vedrører alene den regnskabsmæssige opdeling og specifikation af de forsikringsmæssige hensættelser, og vil ikke påvirke periodens resultat og solvensopgørelse.

Halvårsrapporten er ikke revideret.

Ledelsespåtegning

Bestyrelse og direktion har dags dato behandlet og godkendt halvårsrapporten for 1. halvår 2016 for Pensionskassen for teknikum- og diplomingeniører.

Halvårsrapporten aflægges i overensstemmelse med lov om finansiel virksomhed.

Det er vores opfattelse, at halvårsrapporten giver et retvisende billede af pensionskassens aktiver og

passiver, finansielle stilling pr. 30. juni 2016 samt af resultatet af pensionskassens aktiviteter for perioden 1. januar-30. juni 2016.

Endvidere er det vores opfattelse, at ledelsesberetningen indeholder en retvisende redegørelse for udviklingen i pensionskassens aktiviteter og økonomiske forhold samt en beskrivelse af de væsentlige risici og usikkerhedsfaktorer, som pensionskassen kan påvirkes af.

København, den 26. august 2016

Direktion

Karin Elbæk Nielsen

Bestyrelse

Lars Bytoft
(formand)

Lars Kehlet Nørskov
(næstformand)

Jesper Schiøler

Finn Rosendal Larsen

Michael Herold

Merete Lykke Rasmussen

Resultat- og totalindkomstopgørelse

	1. halvår 2016	1. halvår 2015
Note Alle beløb er anført i hele 1.000 kr.		
Resultatopgørelse		
Medlemsbidrag	181.403	202.588
Indtægter fra associerede virksomheder	-334	-38.562
Indtægter af investeringsejendomme	0	345
Renteindtægter og udbytter mv.	446.665	516.520
Kursreguleringer	234.016	-275.317
Renteudgifter	0	-5
Administrationsomkostninger i forbindelse med investeringsvirksomhed	-21.312	-23.016
Investeringsafkast før pensionsafkastskat	659.035	179.965
Pensionsafkastskat	-67.155	-25.607
Investeringsafkast efter pensionsafkastskat	591.880	154.358
Pensionsydelse	-380.350	-382.762
Ændring i pensionshensættelser	-390.303	710.514
Ændring i fortjenstmargen	1.071	0
Ændring i kollektivt bonuspotentiale		3.095
Ændring i hensættelser for unit-linked kontrakter		-622.901
Administrationsomkostninger	-6.331	-6.062
Overført investeringsafkast	-13.201	-1.334
PENSIONSTEKNISK RESULTAT	-15.831	57.496
Egenkapitalens investeringsafkast	24.717	1.561
RESULTAT FØR SKAT	8.886	59.057
Pensionsafkastskat af egenkapitalens investeringsafkast	-11.517	-227
PERIODENS RESULTAT	-2.631	58.830
Fordeling af periodens resultat		
Overført til overført overskud	-2.631	58.830
I alt	-2.631	58.830
Totalindkomstopgørelse		
Periodens resultat	-2.631	58.830
Anden totalindkomst	0	0
PERIODENS TOTALINDKOMST	-2.631	58.830

Balance pr. 30. juni

Note	Alle beløb er anført i hele 1.000 kr.	30.06.2016	31.12.2015
Aktiver			
	It-programmer	18.438	20.105
	IMMATERIELLE AKTIVER, I ALT	18.438	20.105
	Kapitalandele i associerede virksomheder	18.412	17.690
	Investeringer i tilknyttede og associerede virksomheder, i alt	18.412	17.690
	Kapitalandele	132.456	153.578
	Investeringsforeningsandele	49.625	44.700
	Obligationer	3.950.288	3.973.992
	Andre udlån	6.333	6.363
	Øvrige (afledte finansielle instrumenter)	232.518	97.215
	Andre finansielle investeringsaktiver, i alt	4.371.220	4.275.848
	INVESTERINGSAKTIVER, I ALT	4.389.632	4.293.538
	INVESTERINGSAKTIVER TILKNYTTET MARKEDSRENTEPRODUKTER	11.709.143	11.557.086
	Tilgodehavender hos medlemmer	9.098	8.647
	Andre tilgodehavender	1.299	421
	TILGODEHAVENDER, I ALT	10.397	9.068
	Tilgodehavende pensionsafkastskat	0	51.318
	Likvide beholdninger	91.831	56.983
	ANDRE AKTIVER, I ALT	91.831	108.301
	Tilgodehavende renter	43.630	50.056
	Andre periodeafgrænsningsposter	43.014	39.772
	PERIODEAFGRÆNSNINGSPOSTER, I ALT	86.644	89.828
	AKTIVER, I ALT	16.306.085	16.077.926

Balance pr. 30. juni

Note	Alle beløb er anført i hele 1.000 kr.	30.06.2016	31.12.2015
Passiver			
	Overført overskud	968.222	970.853
	EGENKAPITAL, I ALT	968.222	970.853
	Pensionshensættelser, gennemsnitsrenteordninger	3.593.108	3.319.369
	Pensionshensættelser, markedsrenteordninger (Markedsrente- og Seniorordning)	11.699.146	11.582.582
	Fortjenstmargen på pensionsaftaler og investeringskontrakter	13.594	14.665
	HENSÆTTELSER TIL PENSIONSÅFTALER, I ALT	15.305.848	14.916.616
	Gæld til medlemmer	58	268
	Gæld på afledte finansielle instrumenter	964	24.401
	Gæld til kreditinstitutter	129	98.701
	Skyldig pensionsafkastskat	15.812	66.897
	Anden gæld	15.052	190
	GÆLD, I ALT	32.015	190.457
	PASSIVER, I ALT	16.306.085	16.077.926

Egenkapitalopgørelse

Note Alle beløb er anført i hele 1.000 kr.

30.06.2016

31.12.2015

Egenkapitalopgørelse

Overført overskud 1. januar	970.853	931.588
Ændring af anvendt regnskabspraksis jf. note 1	-	-49.979
Periodens resultat	-2.631	89.244
EGENKAPITAL, I ALT	968.222	970.853

Basiskapital og solvenskapitalkrav

Egenkapital	968.222	1.020.832
Immaterielle aktiver	-18.438	-20.105
Fortjenstmargen i solvensbalancen	13.594	-
BASISKAPITALGRUNDLAG I SOLVENSBALANCEN 30. juni	963.378	1.000.727
Solvenskapitalkrav (SCR) / Kapitalkrav	375.257	187.675
Overskydende basiskapital	588.121	813.052
Basiskapital i % af kapitalkrav (solvensdækning)	257%	533%
Minimumskapitalkrav (MCR)	168.866	-

Noter

Note 1. Anvendt regnskabspraksis

Generelt

Halvårsrapporten er aflagt efter Lov om finansiel virksomhed, Finanstilsynets bekendtgørelse om finansielle rapporter for forsikringselskaber og tværgående pensionskasser samt pensionskassens vedtægter.

I forbindelse med implementeringen af Solvens II-reglerne er også regnskabsbekendtgørelsen ændret med virkning for 2016. Dette har medført følgende ændringer i anvendt regnskabspraksis:

- Pensionshensættelser opgøres til nutidsværdien af bedste skøn af de forventede betalingsstrømme samt en anden rentekurve.
- Pensionshensættelser indeholder herudover en risikomargen.
- Som ny regnskabspost opgøres fortjenstmargen, som består af nutidsværdien af det forventede fremtidige overskud i kontraktens restperiode. Fortjenstmargen udskilles af pensionshensættelserne.
- Posterne pensionshensættelser og kollektiv bonuspotentiale samles i én post ("Pensionshensættelser, gennemsnitsrenteordninger").

Principperne for opgørelse af pensionshensættelser herunder risikomargen samt fortjenstmargen er nærmere beskrevet nedenfor.

Med henvisning til regnskabsbekendtgørelsens §84, stk. 2 er det bl.a. set i forhold til sammenhængen med contributionsprincippet ikke fundet praktisk muligt at ændre sammenligningstal, noteoplysninger og femårsoversigter for perioder før 2016, hvorfor disse ikke er direkte sammenlignelige med 2016.

Halvårsrapporten indeholder derfor resultatopgørelse for perioden 1. januar - 30. juni 2016 og balance pr. 30. juni 2016 efter nye regnskabsprincipper. Herudover er medtaget sammenligningstal for resultatopgørelsen for 1. halvår 2015 efter hidtidige regnskabsprincipper. Endvidere er der som balancesammenligningstal pr. 31. december 2015 medtaget den ændrede åbningsbalance pr. 1. januar 2016, jf. nedenfor.

De beløbsmæssige effekter på regnskabsposter i forbindelse med ændringen af anvendt regnskabspraksis pr. 1. januar 2016 er:

mio. kr.	Egenkapital	Pensionshensættelser	Fortjenstmargen	Kollektiv bonuspotentiale	Hensættelser til unit linked kontrakter
Årsregnskabet 31.12.2015	1.021	3.287	0	22	11.557
Risikomargen	-122	97			25
Ændrede styrkelser, model mv.	72	-80		7	1
Udskillelse af fortjenstmargen		-15	15		
Omgruppering af poster		29		-29	
Åbningsbalance 01.01.2016	971	3.318	15	0	11.583

Generelt om indregning og måling

Aktiver indregnes i balancen, når det som følge af en tidligere begivenhed er sandsynligt, at fremtidige økonomiske fordele vil tilflyde pensionskassen, og aktivets værdi kan måles pålideligt.

Forpligtelser indregnes i balancen, når pensionskassen som følge af en tidligere begivenhed har en retlig eller faktisk forpligtelse, og det er sandsynligt, at fremtidige økonomiske fordele vil fragå pensionskassen, og forpligtelsens værdi kan måles pålideligt.

Ved første indregning måles aktiver og forpligtelser til kostpris. Måling efter første indregning sker som beskrevet for hver enkelt regnskabspost nedenfor.

Ved indregning og måling tages hensyn til forudsigelige risici og tab, der fremkommer, inden halvårsrapporten aflægges, og som be- eller afkræfter forhold, der eksisterede på balancedagen.

I resultatopgørelsen indregnes indtægter i takt med, at de indtjenes, mens omkostninger indregnes med de beløb, der vedrører regnskabsåret.

Resultatopgørelsen

Omregning af transaktioner i fremmed valuta

Alle balanceposter i fremmed valuta omregnes til danske kroner efter balancedagens valutakurs. Transaktioner i årets løb omregnes til transaktionsdagens valutakurs.

Medlemsbidrag

Medlemsbidrag udgøres af årets forfaldne bidrag og indskud modregnet med arbejdsmarkedsbidrag.

Investeringsafkast

Indtægter fra associerede virksomheder omfatter afkast fra investeringer hvori pensionskassens ejerandel udgør mellem 20 pct. og 50 pct. af stemmerettighederne, og således udøver en betydelig men ikke bestemmende indflydelse.

Indtægter af investeringsejendomme omfatter ejendommenes driftsresultat eksklusive renteudgifter og værdireguleringer, som opføres under de dertil bestemte poster.

Renteindtægter og udbytter mv. indeholder renter af obligationer, udlån og tilgodehavender. I regnskabsposten indgår herudover udbytte fra aktier og investeringsforeningsandele.

Kursreguleringer omfatter såvel realiserede som urealiserede gevinster og tab inkl. valutakursregulering af investeringsaktiver bortset fra tilknyttede virksomheder.

Renteudgifter indeholder renter af lån og anden gæld.

Administrationsomkostninger i forbindelse med investeringsvirksomhed indeholder ud over direkte omkostninger i forbindelse med investeringsvirksomheden tillige en andel af de samlede omkostninger, som kan henføres til handel med og administration af investeringsaktiverne. Den andel af pensionskassens administrationsomkostninger, som ikke umiddelbart kan henføres til enten investeringsvirksomheden eller pensionskassen, er fordelt efter en af bestyrelsen fastsat fordelingsnøgle.

Pensionsafkastskat

Pensionsafkastskat dækker dels individuel PAL, som beregnes af kundernes løbende rentetilskrivning og dels institut PAL, som beregnes af afkast vedrørende det kollektive bonuspotentiale samt tekniske hensættelser.

Ændring i pensionshensættelser

Ændring i pensionshensættelser omfatter årets ændring i pensionshensættelser for såvel gennemsnitsrenteprodukter som markedsrenteprodukter.

Ændring i fortjenstmargen

Ændring i fortjenstmargen omfatter årets ændring i fortjenstmargen.

Administrationsomkostninger

Administrationsomkostninger omfatter de omkostninger der ikke er henført til administrationsomkostninger i forbindelse med investeringsvirksomhed, periodiserede udgifter, der kan henføres til regnskabsåret herunder afgifter til offentlige myndigheder samt årets afskrivninger på immaterielle anlægsaktiver.

Overført investeringsafkast

Overført investeringsafkast omfatter egenkapitalens andel af investeringsafkastet.

Fordeling af resultat

ISP's overskudspolitik er anmeldt til Finanstilsynet, Egenkapitalen opnår et afkast, der svarer til afkastet på de udskilte aktiver. Det resterende afkast efter fradrag af risikoforrentning og indhentning af skyggekonto til egenkapitalen fordeles til medlemmerne, herunder ved hensættelse til kollektive bonuspotentialer.

I henhold til Finanstilsynets kontributionsbekendtgørelse, skal pensionsordninger i garantibestande inddeles i grupper med ensartede karakteristika som fx tegningsrente. Hos ISP er pensionsordningerne inddelt i fire rentegrupper, to risikogrupper og én fælles omkostningsgruppe. Det realiserede resultat opgøres og disponeres herefter for kontributionsgrupperne hver for sig.

Inden for hver rentegruppe dækkes et eventuelt negativt realiseret resultat først af gruppens kollektive bonuspotentiale, dernæst af gruppens bonuspotentiale på hvilende pensioner og fortjenstmargen og til sidst af egenkapitalen. Eventuelle tab på risiko- og omkostningsgrupper, der ikke kan dækkes af kollektive bonuspotentialer, dækkes af egenkapitalen.

Tab som på den måde dækkes af egenkapitalen, overføres til en såkaldt skyggekonto, og kan efterfølgende tilskrives egenkapitalen igen, når den enkelte kontributionsgruppes kollektive bonuspotentiale og/eller individuelle bonuspotentiale giver mulighed for det.

Balancen

Immaterielle anlægsaktiver

Herunder aktiveres it-programmer til kostpris, der omfatter de omkostninger, som er medgået til at kunne ibrugtage it-programmerne. Kostprisen afskrives lineært over den forventede brugstid, som for medlemssystemet ligger i intervallet 3-10 år og for solvensmodellen 4 år. Omkostninger til vedligeholdelse af it-programmer udgiftsføres løbende.

Investeringsejendomme

Investeringsjendomme er ejendomme som besiddes med henblik på at opnå lejeindtægter og/eller kapitalgevinster.

Investeringsjendomme indregnes ved køb til kostpris inklusiv transaktionsomkostninger. Investeringsjendomme er værdiansat til dagsværdi svarende til forventet salgspris.

Kapitalandele i associerede virksomheder

Associerede virksomheder er virksomheder, som pensionskassen har en varig tilknytning til, og hvori pensionskassen ejer kapitalandele med mellem 20 pct. og 50 pct. af stemmerettighederne, og således udøver en betydelig men ikke bestemmende indflydelse.

Kapitalandele i associerede virksomheder måles til den forholdsmæssige regnskabsmæssige indre værdi i de associerede virksomheder, opgjort ud fra pensionskassens regnskabspraksis.

Andre finansielle investeringsaktiver

Køb og salg af andre finansielle investeringsaktiver indregnes i balancen på handelsdatoen, og samtidig indregnes en forpligtelse henholdsvis et tilgodehavende svarende til den aftalte pris. Forpligtelsen/tilgodehavendet ophører med indregning på afregningsdatoen.

Børsnoterede finansielle aktiver måles til dagsværdi ud fra lukkekursen på balancedagen. Dagsværdien af udtrukne børsnoterede obligationer måles til nutidsværdien af udtrækningsbeløbet.

Unoterede finansielle aktiver måles til dagsværdi ud fra almindeligt anerkendte værdiansættelsesmetoder.

Afledte finansielle instrumenter værdiansættes ligeledes til dagsværdien på balancedagen. Afledte finansielle instrumenter, som er erhvervet til afdækning af tabsrisikoen på bestemte investeringsaktiver, indregnes i balancen sammen med disse investeringsaktiver. Andre afledte finansielle instrumenter, fx rentederivater, opføres i en særskilt post under investeringsaktiver. Er dagsværdien af afledte finansielle instrumenter negativ, indregnes værdien af disse som en særlig post under passiverne.

Ægte salgs- og tilbagekøbsforretninger (repoforretninger) behandles som lån mod sikkerhed.

Finansielle forpligtelser modregnes i de finansielle investeringsaktiver i det omfang, der er modregningsret.

Oplysninger om kurser mv., der fremkommer efter regnskabsafslutningen, vil alene blive medtaget,

såfremt disse er væsentlige for vurderingen af halvårsregnskabet.

Investeringsaktiver tilknyttet markedsrenteprodukter

Køb og salg af investeringsaktiver tilknyttet markedsrenteprodukter kontrakter indregnes i balancen på handelsdatoen og samtidig indregnes en forpligtelse henholdsvis et tilgodehavende svarende til den aftalte pris. Forpligtelsen/tilgodehavendet ophører med indregning på afregningsdatoen. Børsnoterede investeringsaktiver tilknyttet markedsrenteprodukter måles til dagsværdi ud fra lukkekursen på balancedagen. Dagsværdien af udtrukne børsnoterede obligationer måles til nutidsværdien af udtrækningsbeløbet.

Unoterede finansielle aktiver måles til dagsværdi ud fra almindeligt anerkendte værdiansættelsesmetoder.

Tilgodehavender

Tilgodehavender måles til amortiseret kostpris, der sædvanligvis svarer til nominal værdi, med fradrag af nedskrivninger til imødegåelse af forventede tab.

Pensionshensættelser

Pensionshensættelserne opdeles i gennemsnitsrenteprodukter og markedsrenteprodukter.

Pensionshensættelserne opgøres i overensstemmelse med regler anmeldt til Finanstilsynet og består af garanterede ydelser, individuelle bonuspotentialer og kollektive bonuspotentialer.

Pensionshensættelserne før udskillelse af fortjenstmargen opgøres for hver kontrakt på baggrund af det aktuelle renteniveau. Der anvendes en rentekurve opgjort efter principper og datagrundlag, som antages at føre til en kurve, der så vidt muligt ikke afviger fra rentekurven offentliggjort af EIOPA. I rentestrukturen indregnes en reduktion som følge af pensionsafkastskat.

I pensionshensættelserne er indregnet en risikomargen, som er det beløb, pensionskassen forventeligt vil skulle betale en anden forsikringsvirksomhed for at denne vil overtage risikoen for, at omkostningerne ved at afvikle virksomhedens bestand af forsikringer afviger fra den opgjorte nutidsværdi af de forventede betalingsstrømme.

Risikomargen opgøres for pensionskassen som helhed ud fra reglerne i Solvens II og fordeles ud på de enkelte grupper forholdsmæssigt efter deres bidrag til solvensopgørelsen.

Ved opgørelsen af pensionshensættelserne anvendes forudsætninger om den forventede fremtidige dødelighed og invaliditetshyppighed. Derud-

over anvendes forudsætninger om sandsynligheden for overgangen til fripolice og sandsynligheden for genkøb. Forudsætningerne er fastsat på baggrund af erfaringer fra bestandene i Pensionskassen og anmeldt til Finanstilsynet.

- **Garanterede ydelser**

Garanterede ydelser for garanterede produkter udgør nutidsværdien af bedste skøn af de forventede garanterede betalingsstrømme, dvs. nutidsværdien af sandsynlighedsvægtede betalinger fordelt på ydelser, præmier og omkostninger til administration. Endvidere indgår risikomargen.

Undtaget herfra er hensættelser, der ikke er baseret på "pr. police" hensættelser, såsom gruppeliv, IBNR og RBNS hensættelser. Disse opgøres uændret.

Garanterede ydelser for ugaranterede produkter består alene af risikomargen.

- **Individuelle bonuspotentialer**

Det individuelle bonuspotentiale er den del af værdien af forsikringstagernes bonusret, som er indeholdt i de retrospektive hensættelser.

- **Kollektivt bonuspotentiale**

Kollektivt bonuspotentiale er den del af forsikringstagernes bonusret, som ikke er fordelt til de enkelte.

Akkumuleret værdiregulering

Akkumuleret værdiregulering udtrykker forskellen mellem de forsikringsmæssige hensættelser opgjort til markedsværdi fratrukket kollektivt bonuspotentiale og de retrospektive hensættelser.

En positiv akkumuleret værdiregulering fremkommer, når rente-, risiko- og omkostningsparametre, der indgår i opgørelsen af de garanterede ydelser, er styrket i forhold til de tilsvarende parametre i pensionskassens tegningsgrundlag. Herudover påvirkes den akkumulerede værdiregulering, hvis en andel af fortjenstmargen eller risikomargen er udskilt af kollektivt bonuspotentiale, eller hvis en andel af risikomargen dækkes af basiskapitalen.

En negativ akkumuleret værdiregulering kan opstå, hvis værdien af de forsikredes depoter i regnskabet er reduceret som følge af, at pensionskassen har indført kursværn.

Fortjenstmargen på livsforsikringer og investeringskontrakter

Fortjenstmargen angiver nutidsværdien af pensionskassen endnu ikke indtjente fortjeneste på kontrakterne, som forventes indregnet i resultatopgørelsen med tiden.

De fremtidige betalinger til basiskapitalen fra forsikringstagerne består af fortjenstmargen og risikomargen. For rentegrupper under kontribution beregnes de fremtidige betalinger ud fra rentemarginaler, der tager udgangspunkt i den anvendte risikoforrentningssats korrigeret for sandsynligheden for tab, der skal dækkes af basiskapitalen. De fremtidige betalinger fra forsikringstagerne opgøres for ugaranterede produkter ved en fremskrivning af resultatopgørelse og balance.

Risikomargen fastsættes ud fra en tilbagediskontering af fremtidige solvenskrav, og fortjenstmargen udgør derefter de fremtidige betalinger fra forsikringstagerne fratrukket risikomargen. Fortjenstmargen kan dog ikke være negativ.

Fortjenstmargen udskilles først af individuelle bonuspotentialer og dernæst af kollektivt bonuspotentiale.

Gæld

Gæld indregnes til amortiseret kostpris, der sædvanligvis svarer til nominel værdi.

Periodeafgrænsningsposter

Andre periodeafgrænsningsposter under aktiver indeholder udbetalte forsikringsydelser og omkostninger, der vedrører efterfølgende år. Herunder er endvidere opført indbetalte præmier og terminsydelser, der er forfaldne i efterfølgende år.

Periodeafgrænsningsposter måles til kostpris.

Nøgletal

Nøgletal udarbejdes efter reglerne i regnskabsbekendtgørelsen.